

कार्यालय, नागपूर महानगरपालिका, नागपूर

(अग्निशमन व आणिवानी सेवा)

अग्निसुरक्षा व जीवसंरक्षण अधिनियम 2006 व नियम 2009 चे पालन करण्याबाबत.

जाहीर नोटीस

या जाहीर नोटीसद्वारे संबंधीत सर्व इमारत मालक व भोगवटदार यांना सूचित करण्यात येते की, राज्यात आग प्रतिबंधक व जीव संरक्षण उपाययोजना अधिनियम 2006 अस्तित्वात आला असून अधिनियमातील कलम 3 (1) प्रमाणे इमारतीमध्ये अग्निशमन उपाययोजना उभारणे व सुस्थिती ठेवून कार्यक्षम ठेवणे हे इमारत मालक अथवा भोगवटदार यांचे दायित्व आहे.

शहर विकास नियंत्रण नियमावलीच्या तरतूदीप्रमाणे नागपूर महानगरपालिका क्षेत्रातील 15 मीटर पेक्षा उंच सर्व इमारती तथा 150 चौ.मी. पेक्षा जास्त बांधकामाचे क्षेत्रफळ असलेले सर्व इमारती तसेच नागपूर महानगर क्षेत्र विकास प्राधिकरण (N.M.R.D.A.) क्षेत्रात येणाऱ्या 16 मीटर पेक्षा उंच सर्व इमारती तथा 500 चौ.मी. पेक्षा जास्त प्रत्येक माळ्याचे असल्याने सक्षम प्राधिकरणाची बांधकाम परवानगी घेतांना अग्निशमन विभागाचे नाहरकत प्रमाणपत्र घेणे बंधनकारक आहे.

अधिनियमातील कलम 3 (3) प्रमाणे इमारतीमध्ये अग्निशमन उपाययोजना उभारून त्याबाबतचे अधिनियमातील नमुना 'अ' प्रमाणपत्र सादर करणे बंधनकारक आहे.

नियमाप्रमाणे उभारण्यात आलेली उपाययोजना ही सुस्थितीत व कार्यक्षम असल्याचे प्रमाणपत्र नमुना 'ब' मध्ये प्रत्येक वर्षी माहे जानेवारी व माहे जुलै मध्ये अग्निशमन विभागाला सादर करणे बंधनकारक आहे.

अधिनियमा अंतर्गत बंधनकारक असलेल्या उपाययोजना या संचालक, महाराष्ट्र अग्निशमन सेवा मुंबई यांचे द्वारा लायसन्स प्राप्त अभिकरण यांचेमार्फत उभारून सुस्थिती व कार्यक्षम ठेवणे कायद्याचे कलम 10 (1) प्रमाणे नमुना 'अ' व 'ब' सादर करणे बंधनकारक आहे.

उपरोक्त अधिनियमातील तरतूदीचे उल्लंघन केल्यास अशा धोकादायक इमारतींचा विद्युत व पाणी पुरवठा खंडीत करून इमारत अथवा इमारतीच्या भागाचा वापर थांबवून इमारत सिल करण्यात येईल.

आग प्रतिबंधक जिवसंरक्षक साधने पुरविणे व त्याचे परिक्षण करण्यास कसूर करणे, यंत्रणे मध्ये बिघाड व फेरफार करून ती काढून टाकणे हानी पोहचवणे, धोका निर्माण करणाऱ्या वस्तू बाहेर काढणे तपासणी करण्याच्या कार्यास बांधा पोहचविणे किंवा उपद्रव्य निर्माण करणे व नोटीस, फी भरण्यास टाळाटाळ करणे अशा प्रकारचे उल्लंघनार्थ इमारत मालक अथवा भोगवटदारां विरुद्ध अधिनियमातील कलम 36 (1) (क) नुसार अन्वये अपराध व शास्तीची कार्यवाही करण्याची तरतूद असून दोषींना 3 वर्षांचा तुरुंगवास व रु. 50 हजार पर्यंतचा दंड होवू शकतो.

मुख्य अग्निशमन अधिकारी
अग्निशमन व आणिवानी सेवा,
म.न.पा., नागपूर.

अधिक माहिती म.न.पा.चे वेबसाइट www.nmcnagpur.gov.in वर उपलब्ध आहे.
तसेच आपले भागातील अग्निशमन केन्द्रातील केन्द्र अधिकारी
अथवा मुख्य अग्निशमन अधिकारी यांचे कार्यालयास संपर्क साधावा.

नमुना-अ *

[कलम ३(३) व नियम ४(१) पहा]

आग प्रतिबंधक व जीवसंरक्षक उपाययोजनांची कामे पार पाडण्यासंबंधात लायसन्सप्राप्त
अभिकरणाने दिलेले प्रमाणपत्र

प्रमाणपत्र

मी / आम्ही असे प्रमाणित करीत आहे / आहोत की, महाराष्ट्र आग प्रतिबंधक व जीवसंरक्षक
उपाययोजना अधिनियम, २००६ (२००७ चा महा. तीन) याच्या तरतुदीखाली आवश्यक केल्याप्रमाणे
गेल इमारतीमध्ये किंवा जागांमध्ये आग प्रतिबंधक व जीवसंरक्षक उपाययोजना करण्यासंबंधात व
य तदनुषांगिक बाबींचे अनुपालन करण्याच्या दृष्टीने कामे पार पाडली आहेत.

स्थळ, इमारत, परिसराचा तपशील

/ आम्ही पार पाडलेली किंवा केलेली कामे किंवा संबंधित कृती यांचा तपशील यासोबत जोडलेल्या
पत्रांमध्ये नमूद केला आहे.

क्राण :

लायसन्सप्राप्त अभिकरणाचा

नांक :

सही

व पत्ता

लायसन्स क्रमांक :

[* टीप.— प्रत्येक इमारतीसाठी फॉर्म-अ मध्ये स्वतंत्र प्रमाणपत्र देणे आवश्यक आहे.]

नमुना - ब

[कलम ३ (३) व नियम ४ (२) पहा]

आग प्रतिबंधक व जीवसंरक्षक उपाययोजनांची कामे पार पाडण्यासाठी मालकाने किंवा भोगवटादाराने प्रत्येक जानेवारी व जुलै या महिन्यांमध्ये द्यावयाचे सहामाही प्रमाणपत्र

प्रमाणपत्र

मी / आम्ही असे प्रमाणित करित आहे / आहोत की, पुढील इमारतीमध्ये किंवा जागेमध्ये बसविण्यात आलेल्या आग प्रतिबंधक व जीवसंरक्षक उपाययोजनांच्या साधनांची तपासणी करण्याचे काम पार पाडले आहे.*

मी / आम्ही आणखी असे प्रमाणित करतो की, महाराष्ट्र आग प्रतिबंधक व जीवसंरक्षक उपाययोजना अधिनियम, २००६ (२००७ चा महा. तीन) यांच्या तरतुदीखाली आवश्यक केल्याप्रमाणे या कालावधी दरम्यान वर नमूद केलेल्या इमारतीमधील बसविण्यात आलेली साधने सुस्थितीत व कार्यक्षम स्थितीत ठेवण्यात आली आहे. यासोबत जोडलेल्या अहवालामध्ये, मी / आम्ही या साधनाची तपासणी करण्याचा केलेल्या कामाचा तपशील नमूद केला आहे.

ठिकाण :
दिनांक :

लायसन्सप्राप्त अधिकारणाचा,

सही
व पत्ता.

लायसन्स क्रमांक :

[* टीप.— येथे तपशिलवार स्थळ व पत्र व्यवहाराचा पत्ता नमूद करणे आवश्यक आहे.]

SCHEDULE – I
See section 3(1)
Minimum Requirements for Fire Fighting Installations

Sr. No.	Type of Building Occupancy	Type of Installation									Water Supply (in litres)		Pump Capacity (in litres)	
		Fire Extinguisher	Hose Reel	Dry Riser	Wet Riser	Down Corner	Yard Hydrant	Automatic Sprinkler System	Manually Operated Electric Fire Alarm System	Automatic Detection and Alarm System	Under-ground Static Water Storage Tank	Terrace Tank	Pump Near Underground Static Water Storage Tank (Fire Pump) with Minimum Pressure of 0.3 N/mm ² at Terrace Level	At the Tank Level with Minimum Pressure of 0.3 N/mm ²
	RESIDENTIAL BUILDINGS (A)													
(a)	Lodging or Rooming Houses (A-1) (see Note 1)													
(1)	Less than 15 m in height													
	(i) Up to 15 rooms	R	NR	NR	NR	NR	NR	R (see Note 2)	NR	NR	NR	5000 (see Note 3)	NR	NR
	(ii) More than 15 and up to 30 rooms	R	R	NR	NR	NR	NR	R (see Note 2)	NR	NR	NR	5000 (10000) (see Note 4)	NR	900 (450) (see Note 4)
	(iii) More than 30 rooms	R	R	NR	NR	NR	NR	R (see Note 2)	R	NR	NR	10000 (15000) (see Note 4)	NR	900
(b)	One or two Family Private Dwellings (A-2) (see Note 1) Dormitories (A-3) Apartment Houses (A-4) (see Note 6)													
(1)	Less than 15 m in height	R	R	NR	NR	NR	NR	R (see Note 2)	NR	NR	NR	5000 (10000) (see note 4)	NR	450

Sr. No.	Type of Building Occupancy	Type of Installation									Water Supply (in litres)		Pump Capacity (in litres)	
		Fire Extinguisher	Hose Reel	Dry Riser	Wet Riser	Down Comer	Yard Hydrant	Automatic Sprinkler System	Manually Operated Electric Fire Alarm System	Automatic Detection and Alarm System	Under-ground Static Water Storage Tank	Terrace Tank	Pump Near Underground Static Water Storage Tank (Fire Pump) with Minimum Pressure of 0.3 N/mm ² at Terrace Level	At the Tank Level with Minimum Pressure of 0.3 N/mm ²
(2)	15m and above but not exceeding 35m in height	R	R	NR	NR	R	NR	R (see Note 2)	R (see Note 7)	NR	NR	25000	NR	900
(3)	Above 35m but not exceeding 45m in height	R	R	NR	R	NR	NR	R (see Note 2 and Note 8)	R (see Note 7)	R	50000	5000 (10000) (see Note 4)	900	NR
(4)	Above 45m in height	R	R	NR	R	NR	R	R (see Note 8)	R	R	75000	5000 (10000) (see Note 4)	1200	NR
(c)	Hotels (A-5)													
(1)	Less than 15m in height													
	(i) Covered area not exceeding 300 m ² on each floor	R	R	NR	R	R	NR	R (see Note 2)	NR	NR	NR	5000 (10000) (see Note 4)	NR	450 (900) (see Note 4)
	(ii) Covered area exceeding 1000m ² on each floor	R	R	NR	R (see Note 9)	NR	R	R (see Note 10 and Note 11)	R	R (see Note 11)	100000	100000	1800	NR
(2)	15m and above but not exceeding 30 m	R	R	NR	R	NR	R	R (see Note 10)	R	R	150000	20000	2250	NR
(3)	Above 30m in height	R	R	NR	R	NR	R	R (see Note 10)	R	R	200000	20000	2850	NR
(d)	Hotels (Starred)(A-6)	R	R	NR	R	NR	R	R (see Note 10)	R	R	200000	20000	2850	NR
	EDUCATIONAL BUILDINGS (B) (see Note 12)													
(1)	Less than 15m in height													
	(i) Ground plus one storey	R	NR	NR	NR	NR	NR	R (see Note 2)	NR	NR	NR	5000 (see Note 3)	NR	450

Sr. No.	Type of Building Occupancy	Type of Installation									Water Supply (in litres)		Pump Capacity (in litres)	
		Fire Exting-uisher	Hose Reel	Dry Riser	Wet Riser	Down Comer	Yard Hydrant	Automatic Sprinkler System	Manually Operated Electric Fire Alarm System	Automatic Detection and Alarm System	Under-ground Static Water Storage Tank	Terrace Tank	Pump Near Underground Static Water Storage Tank (Fire Pump) with Minimum Pressure of 0.3 N/mm2 at Terrace Level	At the Tank Level with Minimum Pressure of 0.3 N/mm2
	(ii) Ground plus two storeys	R	R	NR	NR	NR	NR	R (See Note 2)	NR	NR	NR	10000 (15000) (See Note 4)	NR	450 (900) (see Note 4)
(2)	15 m and above but not exceeding 30m in height	R	R	NR	NR	R	NR	R (see Note 2)	R	NR	NR	25000	NR	900
	INSTITUTIONAL BUILDINGS (C) (see Note 12)													
(a)	Hospitals, Sanatoria and Nursing Homes (C-1)													
(1)	Less than 15 m in height													
	(i) Up to ground plus one storey with plot area less than 1000m2 with no beds.	R	R	NR	NR	NR	NR	R (see Note 2)	R	NR	NR	2500 (5000) (see Note 4)	NR	NR
	(ii) Up to ground plus one storey with plot area greater than 1000m2 with beds	R	R	NR	NR	R	NR	R (see Note 2)	R	NR	NR	5000 (10000) (see Note 4)	NR	450 (900) (see Note 4)
	(iii) Above two storeys, with no beds	R	R	NR	R	R	R	R (see Note 2)	R	R	NR	5000 (10000) (see Note 4)	NR	450
	(iv) Above two storeys, with beds	R	R	NR	R	NR	R	R (see Note 2)	R	R	50000	5000 (10000) (see Note 4)	1620	NR
(2)	15m and above but not exceeding 24m in height	R	R	NR	R	NR	R	R	R	R	75000	10000	1800	NR

Sr. No.	Type of Building Occupancy	Type of Installation									Water Supply (in litres)		Pump Capacity (in litres)	
		Fire Extinguisher	Hose Reel	Dry Riser	Wet Riser	Down Comer	Yard Hydrant	Automatic Sprinkler System	Manually Operated Electric Fire Alarm System	Automatic Detection and Alarm System	Under-ground Static Water Storage Tank	Terrace Tank	Pump Near Underground Static Water Storage Tank (Fire Pump) with Minimum Pressure of 0.3 N/mm ² at Terrace Level	At the Tank Level with Minimum Pressure of 0.3 N/mm ²
(3)	Above 24m and not exceeding 30m in height	R	R	NR	R	NR	R	R	R	R	75000	10000	1800	NR
(b)	Custodial (C-2), and Penal and Plental (C-3)													
(1)	Less than 10 m in height													
	(i) Up to 300 persons	R	R	NR	NR	NR	NR	R (see Note 2)	R	NR	NR	10000 (15000) (see Note 4)	NR	450 (900) (see Note 4)
	(ii) More than 300 persons	R	R	NR	NR	R	NR	R (see Note 2)	R	NR	NR	15000 (20000) (see Note 4)	NR	450 (900) (see Note 4)
(2)	10m and above but not exceeding 15m in height	R	R	NR	R	R	R	R (see Note 2)	R	R	50000	5000 (10000) (see Note 4)	1620	NR
(3)	15m and above but not exceeding 24m in height	R	R	NR	R	NR	R	R	R	R	75000	10000	1800	NR
(4)	24m and above but not exceeding 30m in height	R	R	NR	R	NR	R	R	R	R	75000	10000	1800	NR
	ASSEMBLY BUILDINGS (D) (D-1 TO D-5) (see Note 12)													
(1)	Less than 10m in height													
	i) Up to 300 persons	R	R	NR	NR	NR	NR	R (see Note 2)	R	NR	NR	10000 (15000) (see Note 4)	NR	450 (900) (see Note 4)

Sr. No.	Type of Building Occupancy	Type of Installation									Water Supply (in litres)		Pump Capacity (in litres)	
		Fire Exting-uisher	Hose Reel	Dry Riser	Wet Riser	Down Corner	Yard Hydrant	Automatic Sprinkler System	Manually Operated Electric Fire Alarm System	Automatic Detection and Alarm System	Under-ground Static Water Storage Tank	Terrace Tank	Pump Near Underground Static Water Storage Tank (Fire Pump) with Minimum Pressure of 0.3 N/mm ² at Terrace Level	At the Tank Level with Minimum Pressure of 0.3 N/mm ²
	ii) More than 300 persons.	R	R	NR	NR	R	NR	R (see Note 2)	R	NR	NR	10000 (15000) (see Note 4)	NR	450 (900) (see Note 4)
(2)	Above 10m but not exceeding 15m in height	R	R	NR	R	R	R	R (see Note 2)	R	R	50000	5000 (10000) (see Note 4)	1620	NR
(3)	Above 15m and above but not exceeding 24m in height	R	R	NR	R	NR	R	R	R	R	75000	10000	1800	NR
(4)	Above 24m but not exceeding 30m in height	R	R	NR	R	NR	R	R	R	R	75000	10000	1800	NR
BUSINESS BUILDINGS (E)														
(1)	Less than 10m in height	R	R	R	NR	NR	NR	R (see Note 2)	R	NR	25000	5000 (10000) (see Note 4)	900	450 (900) (see Note 4)
(2)	Above 10m but not exceeding 15m in height	R	R	NR	NR	R	R	R (see Note 2)	R	NR	75000	5000 (10000) (see Note 4)	1620	NR
(3)	Above 15m and up to 24m in height	R	R	NR	R	NR	R	R	R	R	100000	10000	1800	NR
(4)	Above 24m in height	R	R	NR	R	NR	R	R	R	R	150000	10000	2250	NR
MERCANTILE BUILDINGS (F)														
(a)	F-1 and F-2 (see Note 12)													
(1)	Less than 15m in height													

Sr. No.	Type of Building Occupancy	Type of Installation									Water Supply (in litres)		Pump Capacity (in litres)	
		Fire Exting-uisher	Hose Reel	Dry Riser	Wet Riser	Down Corner	Yard Hydrant	Automatic Sprinkler System	Manually Operated Electric Fire Alarm System	Automatic Detection and Alarm System	Under-ground Static Water Storage Tank	Terrace Tank	Pump Near Underground Static Water Storage Tank (Fire Pump) with Minimum Pressure of 0.3 N/mm ² at Terrace Level	At the Tank Level with Minimum Pressure of 0.3 N/mm ²
	(i) Ground plus one storey, with total covered area not exceeding 500m ²	R	R	NR	NR	NR	NR	R (see Note 2)	R	NR	25000	5000 (10000) (see Note 4)	450 (900) (see Note 4)	NR
	(ii) Ground plus one storey and covered area exceeding 500m ²	R	R	NR	NR	NR	R	R (see Note 2)	R	NR	50000	25000	900	NR
	(iii) More than ground plus one storey	R	R	R	NR	R	R	R (see Note 2)	R	R	50000	5000 (10000) (see note 4)	900	NR
(2)	Above 15m but not exceeding 24m in height	R	R	NR	NR	R	R	R	R	R	100000	10000	1800	NR
(3)	Above 24m but not exceeding 30 m in height	R	R	NR	R	R	R	R	R	R	150000	10000	2250	NR
(b)	Underground shopping complex (F-3) (see Note 13)	R	R	NR	NR	R	R	R	R	R	150000	10000	2250	NR
	INDUSTRIAL BUILDINGS (G) (see Note 14)													
(a)	Low Hazard (G-1) (see Note 15)													
(1)	Up to 18m in height													
	(i) Covered area up to 50m ²	R	NR	NR	NR	NR	NR	NR	NR	NR	NR	NR	NR	NR
	(ii) Covered area above 50m ² and up to 100 m ²	R	R	NR	NR	NR	NR	NR	NR	NR	NR	5000	NR	450

Sr. No.	Type of Building Occupancy	Type of Installation									Water Supply (in litres)		Pump Capacity (in litres)	
		Fire Exting-uisher	Hose Reel	Dry Riser	Wet Riser	Down Comer	Yard Hydrant	Automatic Sprinkler System	Manually Operated Electric Fire Alarm System	Automatic Detection and Alarm System	Under-ground Static Water Storage Tank	Terrace Tank	Pump Near Underground Static Water Storage Tank (Fire Pump) with Minimum Pressure of 0.3 N/mm ² at Terrace Level	At the Tank Level with Minimum Pressure of 0.3 N/mm ²
	(iii) Covered area above 100m ² and upto 200 m ²	R	R	NR	NR	R	NR	NR	NR	NR	NR	7500	NR	450
	(iv) Covered area above 200 m ² and up to 400 m ²	R	R	NR	NR	R	NR	R (see Note 2)	NR	NR	NR	10000	NR	450
	(v) Covered area above 400 m ²	R	R	NR	R	NR	R	R	NR	R	20000 (30000) (see Note 4)	5000	NR	450 (900) (see Note 4)
(b)	Moderate Hazard (G-2) (see Note 14)													
	Up to 18 m in height													
	(i) Covered area up to 100m ²	R	R	NR	NR	NR	NR	NR	NR	NR	NR	5000	NR	450
	(ii) Covered area above 100 m ² and up to 250m ²	R	R	NR	R	NR	NR	R (see Note 2)	NR	NR	50000	5000	900	NR
	(iii) Covered area above 250m ² and up to 500m ²	R	R	NR	R	NR	R	R	R	R	75000	5000	1620	NR
	(iv) Covered area above 500 m ²	R	R	NR	R	NR	R	R	R	R	100000	5000	1620	NR
(c)	High Hazard (G-3) (see Note 16)													
	Up to 15m in height													
	(i) Covered area up to 50m ²	R	R	NR	NR	NR	NR	NR	NR	NR	NR	5000	NR	450
	(ii) Covered area above 50m ² and upto 150m ²	R	R	NR	NR	NR	R	R	R	R	50000	5000	900	450
	(iii) Covered area above 150m ² and up to 300 m ²	R	R	NR	NR	NR	R	R	R	R	100000	5000	1620	450

Sr. No.	Type of Building Occupancy	Type of Installation									Water Supply (in litres)		Pump Capacity (in litres)	
		Fire Extinguisher	Hose Reel	Dry Riser	Wet Riser	Down Comer	Yard Hydrant	Automatic Sprinkler System	Manually Operated Electric Fire Alarm System	Automatic Detection and Alarm System	Under-ground Static Water Storage Tank	Terrace Tank	Pump Near Underground Static Water Storage Tank (Fire Pump) with Minimum Pressure of 0.3 N/mm ² at Terrace Level	At the Tank Level with Minimum Pressure of 0.3 N/mm ²
	(IV) Covered area above 300m ² and upto 500 m ²	R	R	NR	R	NR	R	R	R	R	125000	10000	1800	NR
	(v) Covered area above 500 m ²	R	R	NR	R	NR	R	R	R	R	150000	NR	2250	NR
	STORAGE BUILDINGS (H) (see Note 17)													
	Up to 15m in height													
	(i) Single Storey Building	R	R	NR	NR	NR	R	R	NR	R	150000	15000	1800	NR
	(ii) Ground plus one floor	R	R	NR	NR	NR	R	R	NR	R	225000	20000	2250	NR
	Above ground plus one floor	R	R	NR	R	NR	R	R	NR	R	100000	10000	1800	NR
	HAZARDOUS BUILDINGS (J) (see Note 17)													
	Up to 15 m in height													
	(i) Single Storey Building	R	R	NR	NR	NR	R	R	R	R	Minimum 4 h fire fighting requirement	NR	(see Note 18)	NR
	(ii) More than one floor building but not exceeding 15 m	R	R	NR	R	R	R	R	R	R	-do-	50000	(see Note 18)	900

R = Required
NR = Not Required

NOTES.—

1. Building above 15m in height not to be permitted for occupancies A-1 and A-2.
2. Required to be installed in basement if area of basement exceeds 200 m².
3. Required to be provided if basement area exceeds 200 m².
4. Value given in parenthesis shall apply if basement area exceeds 200 m².
5. Required to be provided for buildings with more than two storeys.
6. Building above 60m in height not to be permitted for occupancies A-3 and A-4.
7. Required to be provided for buildings with height above 24m.
8. To be installed in basement. If basement provided is used for car parking and area thereof exceeds 750 m² then the sprinklers shall be fed water from both underground static water storage tank and terrace tank.
9. Required to be provided for buildings with more than one storey.
10. To be installed in entire building.
11. Automatic detection and alarm system is required to be provided if building is not sprinklered.
12. Buildings above 30 m in height not to be permitted for Group B, Group C, Group D and Group F occupancies.
13. All underground shopping areas should be fully air conditioned.
14. The requirements given in this table for group G Industrial Buildings are for small scale industry units. For other industries the requirements will have to be worked out on the basis of relevant Indian Standards and also in consultation with the local fire authorities.
15. Buildings above 18 m in height not to be permitted for G-1 and G-2 occupancies.
16. Buildings above 15m in height not to be permitted for G-3 occupancies.
17. Buildings above 15m in height not to be permitted for Group H and Group J occupancies.
18. Pump capacity shall be based on the covered area of the building and shall be as specified in this table for G-3 occupancy.